

# **Informácia**

## **o vydaní hodnotiacej správy o obchodovaní s ľuďmi**

### **Spojenými štátmi americkými**

#### **1. Úvod**

Zákon Spojených štátov amerických (USA) z roku 2000 o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi v znení neskorších predpisov (TVPA) ukladá povinnosť ministrovi zahraničných vecí USA predložiť každoročne výročnú Správu o obchodovaní s ľuďmi (tzv. Trafficking in Person Report [TIP]) Kongresu USA. Cieľom tejto TIP správy je podnecovať aktivitu a vytvárať medzinárodné partnerstvá v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Prístup vlády USA k boju proti obchodovaniu s ľuďmi je v súlade s TVPA a Protokolom o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, najmä so ženami a deťmi, ktorý dopĺňa Dohovor Organizácie spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu.

Každá krajina, na ktorú sa vzťahujú minimálne štandardy TVPA, musí byť zahrnutá do výročnej správy a priradená k jednej z troch úrovní alebo na zoznam sledovaných krajín. Správa o obchodovaní s ľuďmi 2024 hodnotí úsilie 188 vlád, vrátane vlády USA, ktoré realizovali v roku 2023 v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

1. krajiny hodnotené ako tie, ktoré spĺňajú minimálne štandardy TVPA na elimináciu obchodovania s ľuďmi, sú umiestnené na úrovni 1.,
2. krajiny, ktoré tieto minimálne štandardy nedosahujú, no vynakladajú značné úsilie na ich dosiahnutie, sú zaradené na úroveň 2 alebo na zoznam sledovaných krajín na úrovni 2. a
3. krajiny, ktoré minimálne štandardy nespĺňajú a zároveň nevynakladajú týmto smerom úsilie, sú zaradené do úrovne 3.

Súčasťou správy je aj odporúčaný akčný plán načrtávajúci kľúčové oblasti k dosiahnutiu minimálnych štandardov pre potláčanie obchodovania s ľuďmi vymedzených v TVPA.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) je gestorom problematiky obchodovania s ľuďmi a prvá štátna tajomníčka ministerstva zastáva pozíciu národnej koordinátorky pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Ministerstvo zastrešuje špecializovaný program podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi a prostredníctvom určeného útvaru ministerstva plní úlohy národného spravodajcu v súlade s čl. 19 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania.

Ministerstvo prijalo od zastupiteľstva USA informáciu o vydaní Správy o obchodovaní s ľuďmi 2024, ktorá zachytáva aktivity hodnotenej krajiny za rok 2023 a čiastočne aj aktivity realizované v prvom štvrtroku 2024. TIP správa bola zverejnená 24. júna 2024 Ministerstvom zahraničných vecí USA. Ministerstvo nemalo možnosť zasiahnuť do obsahu hodnotiacej správy, či pripomienkovať návrh TIP správy a prekladalo zastupiteľstvu USA na Slovensku dáta a informácie, ktoré slúžili ako jeden z podkladov pre hodnotiteľov.

## 2. Hodnotenie Slovenskej republiky

Podľa TIP správy vláda Slovenskej republiky nenaplnila minimálne štandardy stanovené na elimináciu obchodovania s ľuďmi v plnom rozsahu, avšak vyvíjala v tomto zmysle značné úsilie. **V porovnaní s predchádzajúcim vykazovaným obdobím preukázala vláda Slovenskej republiky celkovo nárast úsilia, preto bola Slovenská republika ponechaná na úrovni 2.** Slovenská republika sa nachádza na úrovni 2 štátov sveta od roku 2019, kedy bolo hodnotené úsilie Slovenskej republiky v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi za rok 2018. Slovenský preklad časti TIP správy viažuci sa k Slovenskej republike tvorí prílohu k tomuto materiálu.

**Úsilie vlády Slovenskej republiky v roku 2023 bolo zamerané na odsúdenie podstatne väčšieho počtu obchodníkov s ľuďmi, prijatie nového strategického dokumentu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, a to Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 - 2028 a snahu zabrániť obchodovaniu so zraniteľnými utečencami z Ukrajiny. Dvom obetiam bola súdmi priznaná náhrady škody, a to po prvýkrát od roku 2019.**

Vláda Slovenskej republiky však podľa hodnotiteľov nesplnila minimálne štandardy v niekoľkých kľúčových oblastiach. Orgány činné v trestnom konaní vyšetrovali a stíhali menej podozrivých obchodníkov s ľuďmi a sudcovia naďalej udeľovali mierne tresty, čím sa oslabilo úsilie vyvolať zodpovednosť voči obchodníkom s ľuďmi, ako aj odstrašujúci účinok trestov. Tento postup zároveň vyvolával obavy o bezpečnosť a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi a nereflektoval závažnosť tohto typu trestnej činnosti. Orgány činné v trestnom konaní identifikovali menej obetí a prístup vlády Slovenskej republiky k identifikácii obetí, ktoré boli cudzími štátnymi príslušníkmi, nebol aktívny a dostatočný. V sledovanom období boli identifikované len tri obete zo zahraničia. Jediným subjektom, ktorý mohol formálne identifikovať obete obchodovania s ľuďmi, bola polícia, čo mohlo byť podľa hodnotiteľov prekážkou identifikácie obetí obchodovania s ľuďmi a niektoré z nich to mohlo odradiť od vyhľadania pomoci.

## 3. Odporúčaný akčný plán

Súčasťou TIP správy je aj odporúčaný akčný plán načrtávajúci kľúčové oblasti k dosiahnutiu minimálnych štandardov pre potláčanie obchodovania s ľuďmi vymedzených v TVPA. Pre Slovenskú republiku bol naformulovaný akčný plán, ktorý obsahuje odporúčania pre špecifické ciele a zámery na podporu boja Slovenskej republiky proti obchodovaniu s ľuďmi v roku 2024, s presahom do roka 2025:

- a) Dôkladne vyšetrovať, stíhať a odsudzovať obchodníkov s ľuďmi a osobám usvedčeným zo spáchania tejto trestnej činnosti udeľovať primerané tresty vrátane prísnych nepodmienečných trestov odňatia slobody.
- b) Zvýšiť štandardy ukladania trestov prostredníctvom školení, a to zvyšovaním citlivosti sudcov na závažnosť trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi a ich povedomia o nutnosti uplatňovať na tento typ trestnej činnosti vysoké tresty stanovené zákonom v tejto oblasti.
- c) Pokračovať v prehľbovaní odbornej prípravy sudcov a prokurátorov so zameraním na prístup orientovaný na obeť, pri ktorom sa zohľadňuje jej trauma v rámci vyšetrovania

i súdneho konania, ako aj na vedomosť o využívaní psychologického nátlaku a podvodu ako nástrojov uplatňovaných v rámci obchodovania s ľuďmi.

- d) Zintenzívniť snahu aktívne identifikovať obeť v krajine, najmä cudzích štátnych príslušníkov, utečencov, žiadateľov o azyl a Rómov, vrátane odbornej prípravy zamestnancov štátnych orgánov, predovšetkým príslušníkov hraničnej polície, pracovníkov inšpektorátov práce a príslušníkov policajného zboru na lokálnej úrovni, v rámci aktívnej identifikácie obetí medzi predstaviteľmi zraniteľných skupín.
- e) Umožniť, aby mohli obeť formálne identifikovať a referovať aj iné subjekty než štátna polícia, vrátane občianskej spoločnosti, sociálnych a zdravotníckych pracovníkov.
- f) Zvýšiť informovanosť obetí obchodovania s ľuďmi o možnosti odškodnenia a náhrady škody a zlepšiť prístup k nim; v rámci trestného konania posilniť úsilie prokurátorov systematicky požadovať náhradu škody pre obeť.
- g) Zabezpečiť, aby sa prípady obchodovania s ľuďmi s cieľom pracovného vykorisťovania vyšetrovali a stíhali ako trestné činy obchodovania s ľuďmi, nie ako správne delikty a porušenia Zákonníka práce.
- h) Zvýšiť ochranu migrujúcich pracovníkov posilnením monitoringu náborových spoločností, ako aj stíhaním prípadov podvodného náboru.
- i) Nadalej informovať skupiny zahraničných pracovníkov o ich právach a povinnostiach a o možnostiach pomoci obetiam v ich rodnom jazyku.
- j) Presadzovať zákon, ktorý by zakazoval účtovať poplatky za nábor pracovníkom a zabezpečiť, aby všetky poplatky za nábor pracovníkov platili zamestnávateľa.
- k) Pokračovať vo vyšetrovaní finančnej trestnej činnosti spolu s prípadmi obchodovania s ľuďmi.
- l) Zabezpečiť dôsledný a včasný prístup k bezplatnej právnej pomoci.
- m) Zabezpečiť, aby obeť obchodovania s ľuďmi neboli neadekvátne trestané za protiprávne konanie, ktoré spáchali v priamom dôsledku toho, že sa s nimi obchodovalo.
- n) Zvýšiť účasť obetí na tvorbe postupov, programov a školení.

#### 4. Záver

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 522/2023 schválila v poradí už šiesty strategický dokument pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi s názvom: Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 - 2028 (ďalej len „národný program“). Potreba existencie strategického dokumentu upravujúceho boj proti obchodovaniu s ľuďmi na národnej úrovni vychádza predovšetkým z medzinárodných záväzkov<sup>1</sup>, ako aj národných potrieb na koordinovaný prístup v boji proti obchodovaniu s ľuďmi<sup>2</sup>. Národný program sa orientuje na koordinovaný a účinný boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý podporuje proaktívny výkon činností všetkých subjektov v rámci znižovania rizík a predchádzania páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj pri vytváraní podmienok pre poskytovanie podpory a pomoci obetiam a zabezpečenia ochrany ich základných ľudských práv, slobôd a dôstojnosti pri zohľadnení individuálnych potrieb každej osoby. V rámci realizácie jednotlivých aktivít považujeme za nevyhnutné zachovávať princíp aktívnej účasti vlády, orgánov štátnej správy a samosprávy, úzkej spolupráce s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti a medzinárodnými organizáciami, ktoré aktívne pôsobia v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ako aj rešpektovania ľudských práv a slobôd.

<sup>1</sup> Základný prehľad záväzných dokumentov pre SR v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi je dostupný online: <http://www.minv.sk/?definiciaobchodovaniasludmi>.

<sup>2</sup> Zoznam právnych aktov a opatrení nelegislatívnej povahy podstatných pre oblasť obchodovania s ľuďmi je možné nájsť v prílohe č. 3 Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 - 2028.

Zámerom národného programu je kontinuálne nadviazať na predchádzajúci, piaty Národný program boja proti obchodovania s ľuďmi na roky 2019 – 2023<sup>3</sup>, aplikovať do praxe osvedčené postupy, čím sa prispeje k eliminácii priestoru pre páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj podpore mechanizmov na zabezpečenie pomoci a podpory obetiam, so zohľadnením odporúčaní adresovaných SR v rámci monitorovacích a hodnotiacich mechanizmov medzinárodných organizácií a spoločenstiev (ako napr. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, skupina expertov Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA), Európska únia), či americkej administratívy.

Hlavným cieľom národného programu je kontinuálne nadviazať na predchádzajúce strategické dokumenty pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi v koordinovanom systéme príslušných vnútroštátnych inštitúcií a medzinárodných organizácií. V súvislosti s vývojom v oblasti páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi a boja proti tejto trestnej činnosti, s ohľadom na národné, európske, ako aj na medzinárodné trendy, národný program sa v nadchádzajúcom programovom období rokov 2024 - 2028 zameriava na vytvorenie efektívnych nástrojov na včasnú identifikáciu, efektívnu ochranu a pomoc obetiam, najmä so zreteľom na osoby v zraniteľnom postavení, úspešného stíhania páchatel'ov a uloženia spravodlivého trestu, ako aj na harmonizovanie štruktúr a postupov referovania obetí na podporné systémy. Ide o problematické oblasti, ktoré si zaslúžia zvýšenú mieru pozornosti<sup>4</sup>. S ohľadom na to, že ide o dynamicky sa vyvíjajúcu trestnú činnosť, je potrebné prispôbiť sa novým výzvam a situáciám predovšetkým komunikáciou medzi subjektmi pomoci, ako aj medzi orgánmi činnými v trestnom konaní, a to nielen na národnej úrovni, ale aj na medzinárodnej úrovni. Pozornosť je potrebné venovať aj ostatným oblastiam, ako je ochrana a prevencia obchodovania s ľuďmi, kde by sa špecifická pozornosť mala zamerať aj na odídencov, ktorí utekajú pred vojnovým konfliktom a dostávajú sa do zraniteľného postavenia. Nemožno opomenúť zámer smerovať aktivity k úprave dopytovej stránky obchodovania s ľuďmi. Posilnenie kompetencií orgánov štátnej správy tak, aby bol zachovaný citlivý prístup k identifikácii prípadov obchodovania s ľuďmi a potrieb obetí, ako aj posilnenie vzájomnej spolupráce príslušných subjektov pomoci, stíhania, usvedčovania a trestania páchatel'ov, či subjektov prevencie, by mali tvoriť zameranie obsahu a cieľov jednotlivých aktivít národného programu.

Prioritné oblasti zamerania národného programu sú obsiahnuté do strategických cieľov, ktoré sú premietnuté do celkom 19 opatrení. Opatrenia reflektujú na potreby aplikačnej praxe, ako aj štandardov Európskej únie v predmetnej oblasti. Zároveň sú reakciou na odporúčania monitorovacích mechanizmov Rady Európy (Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi) či USA v podobe TIP správy.

Opatrenie č. 12 Akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028 je zamerané na siet'ovanie kontaktov, slovenské zastúpenie na medzinárodných fórach, spoluprácu s medzinárodnými organizáciami orientovanými na problematiku obchodovania s ľuďmi, čo v prenesenom zmysle podporuje aj spoluprácu pri tvorbe TIP správy a implementácii jej následných odporúčaní.

---

<sup>3</sup> Schválený uznesením vlády SR č. 495/2018, prístupný online v dokumentoch na stiahnutie: [Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky \(minv.sk\)](https://www.informacne.centrum.sk/obchodovanie-s-ldmi)

<sup>4</sup> Uvedené závery vyplynuli zo súboru poznatkov, ako je napr. Sumarizácia a analýza rozsudkov súdov SR týkajúcich sa trestných činov obchodovania s ľuďmi za roky 2015 – 2020<sup>4</sup>, vyhodnotenie predchádzajúceho národného programu, analýza ročných vyhodnotení programu pomoci, ako aj aplikačnej praxe pri konštruktívnej a pravidelnej komunikácii so subjektami poskytujúcimi pomoc obetiam a venujúcim sa postihovaniu páchatel'ov.

Národná koordinátorka pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi predsedá expertnej skupine pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorá pozostáva zo zástupcov dotknutých rezortov, mimovládnych organizácií a medzinárodnej organizácie. Členovia expertnej skupiny pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi boli oboznámení so znením TIP správy, formulovanými odporúčaniami z nej vyplývajúcimi a budú sa nimi aktívne zaoberať s cieľom hľadania možných riešení vedúcich k ich adekvátnemu naplneniu.

Zároveň odporúčania vyplývajúce z TIP správy reflektujú na už existujúce odporúčania monitorovacích mechanizmov, či sú to výstupy skupiny expertov Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi vo vzťahu k implementovaniu Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý Slovenská republika ratifikovala a 1. februára 2008 nadobudol pre Slovenskú republiku platnosť, prípadne sú to odporúčania Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, ktorej je Slovenská republika členským štátom, či v neposlednom rade reflektujú na ustanovenia Protokolu o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, ktorý je doplňujúcim Protokolom k Dohovoru Organizácie Spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu a ktorý Slovenská republika ratifikovala a nadobudol pre Slovenskú republiku platnosť dňa 21. októbra 2004.

Slovenská republika sa uznesením vlády č. 522/2023 zaviazala k plneniu opatrení, ktoré by mali napomôcť k pozitívnemu posunu v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi a sú zakomponované v Akčnom pláne boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024- 2028, ktorý tvorí súčasť strategického dokumentu, národného programu. Pri aktívnom prístupe k navrhnutým opatreniam a ich plnením sa v značnej miere zabezpečí aj naplnenie formulovaných odporúčaní vyplývajúcich z TIP správy.